

การลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังในประเทศไทย

ชุตินาพัฒน์ เกียรติมนัส*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังเปรียบเทียบกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล ได้แก่ การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหรือข้อกำหนดแมนเดลา (Mandela Rules) ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 กฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศอังกฤษ วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ ตลอดจนถึงความสำคัญของการใช้มาตรการบังคับโทษทางวินัยลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัย ระเบียบ ข้อบังคับของทางเรือนจำ/ทัณฑสถาน มาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคม วัฒนธรรมของประเทศไทย รวมถึงศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้มาตรการบังคับโทษ โดยการลงโทษทางวินัยแก่ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัย ว่ามีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองและให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยไว้อย่างไร มีแนวทางในการปฏิบัติเป็นเช่นไร เพื่อนำไปสู่การใช้มาตรการบังคับโทษลงโทษทางวินัยแก่ผู้ต้องขังแก่ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สอดคล้องกับการใช้มาตรการบังคับโทษลงโทษทางวินัยแก่ผู้ต้องขังของต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่าการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืดและการเขียนในประเทศไทยมีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานอยู่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ตามมาตรา 35 (6) (7) และ (8) ประกอบกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ และตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ที่จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2560 ตามมาตรา 66

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรดิพิพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(6) โดยการลงโทษขังเดี่ยว โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานไว้ ซึ่งกำหนดให้ใช้มาตรการทางวินัยลงโทษโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืดและการเขียนผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานและในระหว่างถูกลงโทษดังกล่าวอยู่นั้นเจ้าหน้าที่ของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานจะไม่อนุญาตให้ออกจากห้องขังเดี่ยว ห้องมืด ไม่ว่าจะกรณีใดๆ และรวมถึงการติดต่อกับญาติของผู้ต้องขังหรือติดต่อกับทนายความ ในส่วนของการนำตัวผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานไปลงโทษโดยการขังเดี่ยว และห้องมืดก็ไม่ได้กำหนดให้มีการตรวจสอบสุขภาพของผู้ต้องขังก่อนการขังห้องมืด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขัง และในส่วนของ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและเรื่องผลกระทบที่อาจจะได้รับเมื่อผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยถูกลงโทษขังในห้องขังเดี่ยว ห้องมืดเพราะโดยสภาพของห้องมืดนั้นยังไม่ได้มาตรฐานในเรื่องการรักษาความสะอาด สุขอนามัย สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในห้องขังดังกล่าวไม่เหมาะที่ผู้ต้องขังจะต้องถูกลงโทษ รวมถึงผู้ต้องขังอาจจะได้รับเชื้อโรคต่างๆ เมื่อถูกขังอยู่ในห้องขังดังกล่าวและส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ บางกรณีอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้

1. บทนำ

กฎหมายบังคับโทษจำคุกเป็นส่วนหนึ่งในระบบของกฎหมายอาญา ดังนั้น กฎหมายบังคับโทษจำคุกจึงมีบทบาทและมีความสำคัญในการส่งเสริมภารกิจของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือ มีภารกิจในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมมีภารกิจในการปราบปรามและในการป้องกันการกระทำผิด รวมถึงตลอดทั้งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายและในการคุ้มครองคุณภาพของการกระทำมีกฎหมายหลัก ๆ ที่สำคัญ 3 ส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่เป็นอาญาสารบัญญัติ¹ ส่วนที่เป็นอาญาวิธีสบัญญัติ² และส่วนอาญาบังคับโทษ

กฎหมายอาญาบังคับโทษ มีภารกิจในการบังคับโทษผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและการบังคับโทษ โดยมุ่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วของบุคคลและคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560³ และกฎหมายอีกหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น บทบาทของกฎหมายบังคับโทษจำคุกเป็นเรื่องของการแก้ไขมนุษย์ในระหว่างเวลาที่อยู่ในเรือนจำมีวิธีการและขั้นตอนในการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูในรูปแบบต่างๆ

¹ คณิต ณ นคร .ข (2549), กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, น. 31-35.

² คณิต ณ นคร .ข (2549), กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, น. 32-34.

³ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2560 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 พฤษภาคม 2560 โดยพระราชบัญญัตินี้มีทั้งสิ้น 78 มาตรา.

เพื่อให้ผู้กระทำความผิดไม่กลับไปกระทำความผิดอีกในภายหลังเมื่อปล่อยตัวบุคคลผู้นั้นออกสู่สังคมและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม⁴

ระบบการดำเนินคดีอาญามี 2 ระบบ คือการดำเนินคดีอาญา“ระบบไต่สวน”(Inquisitionsprozess/inquisitorial system) และการดำเนินคดีอาญา “ระบบกล่าวหา” (Akkusationsprozess/accusatorial system) กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญา “ระบบไต่สวน” (Inquisitionsprozess/inquisitorial system) เป็น “การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ” (Offizialklage/public prosecution) คือ ระบบการดำเนินคดีอาญาที่ไม่มีการแยก “หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง” และ “หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี” ออกจากกัน กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญาทั้งหมดตกอยู่ในมือของผู้พิพากษา ในการดำเนินคดีอาญา “ระบบไต่สวน” ผู้ถูกไต่สวนแทบจะไม่มีสิทธิอะไรเลย ไม่ต่างอะไรกับวัตถุชิ้นหนึ่ง กล่าวคือ เป็น “กรรมในคดี” (Prozessobjekt/procedural object) การดำเนินคดีอาญา “ระบบกล่าวหา” (Akkusationsprozess/accusatorial system) คือ ระบบการดำเนินคดีอาญาที่มีการแยก “หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง” และ “หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี” ออกจากกัน ในห้องพิจารณ์การดำเนินคดีอาญาที่ต่างหากจากกันเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งสองนั้น และยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหา (ผู้ต้องหาและจำเลย) จากการเป็น “กรรมในคดี”(Prozessobjekt/procedural object) ขึ้นเป็น “ประธานในคดี” (Prozess-subjekt/procedural subject) เพราะว่าการดำเนินคดี “ระบบกล่าวหา” (Akkusationsprozess/accusatorial system) กฎหมายไม่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นวัตถุแห่งการชักฟอกหรือเป็น “กรรมในคดี” (Prozessobjekt/procedural object) แต่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็น “คน” และเป็นส่วนหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายจึงสิทธิต่างๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหา เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และห้ามการดำเนิน “กระบวนการพิจารณา” (Prozesshandlung/procedural act) ที่มีขอบ⁶ การดำเนินคดีอาญาแบ่งออกได้เป็น 2 ตอนใหญ่ๆ คือ “การดำเนินคดีอาญาขั้นกำหนดคดี”(Erkenntnisverfahren/verification stage) และ“การดำเนินคดีอาญาขั้นบังคับคดี” (Vollstreckungsverfahren/execution stage) และสิ่งที่เชื่อมโยงให้การดำเนินคดีอาญาทั้งสองติดต่อกันคือ“คำพิพากษาถึงที่สุด”กล่าวคือในการดำเนินคดีอาญาขั้นบังคับคดี (Vollstreckungsverfahren/execution stage) หลังจากที่ศาลได้พิพากษากำหนด “มาตรการบังคับทางอาญา” (Kriminalstrafe/criminal sanction) ในคดีใดและคำพิพากษาคดีนั้นถึงที่สุดแล้วก็จะต้องมีจัดการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด เว้นแต่จะ ได้มีการลดโทษ เปลี่ยนโทษหรืออภัยโทษหรืออื่นๆ⁷

⁴ ธาณี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม, มิถุนายน 2555, กรุงเทพฯ:วิญญูชน, น. 86-87.

⁵ vgl. Claus Roxin, Strafverfahrensrecht, 24 . Auflage, Münchh 1995, S. 75.

⁶ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 ปรับปรุงใหม่และแก้ไขเพิ่มเติม, กรุงเทพฯ:วิญญูชน, 2555, น. 62.

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245.

“การบังคับโทษอาญา” (Strafvollzug/penal administration) เป็นกระบวนการที่อยู่นอกวิधिพิจารณาความอาญา กล่าวคือ “การบังคับโทษอาญา” (Strafvollzug/penal administration) ต้องเป็นไปตาม “กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ” (Strafvollzugsrecht/penalty law หรือ prison law) ที่สำคัญของไทยเราคือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 และกฎกระทรวงซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และบทบัญญัติในภาค 7 แห่งประมวลกฎหมายวิधिพิจารณาความอาญา อันว่าด้วย อกัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษและลดโทษ ก็เป็นบทบัญญัติของ “กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ”⁸ วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่สำคัญมีดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อให้มีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม⁹ มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดและตรงกับความเป็นจริงในการบังคับโทษในทัณฑสถานที่ว่า “เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดครบระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็จะออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” โดยสรุปมีหลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษที่ต้องนำมาใช้ดังนี้¹⁰

- หลักการความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำมิฉะนั้นจะทำให้ผู้ได้รับโทษจำคุกเสียบุคลิกภาพหรือวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของตนในการอยู่ร่วมกันกับสังคมภายนอกไป ทำให้ไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้เป็นการทำลายวัฒนธรรมการใช้ชีวิตปกติของมนุษย์
- หลักการหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ
- พยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้ประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของคนๆ นั้น

2. เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม¹¹

โดยมีหลักเกณฑ์วิธีการบังคับโทษ ดังนี้คือ

⁸ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิधिพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 ปรับปรุงใหม่และแก้ไขเพิ่มเติม, กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2555, น. 45.

⁹ Strafvollzugsgesetz. 1967. § 2 **Aufgaben des Vollzuges.** Im Vollzug der Freiheitsstrafe soll der Gefangene fähig werden, künftig in sozialer Verantwortung ein Leben ohne Straftaten zu führen (Vollzugsziel). Der Vollzug der Freiheitsstrafe dient auch dem Schutz der Allgemeinheit von weiteren Straftaten.

¹⁰ Strafvollzugsgesetz. 1967. § Gestaltung des Vollzuges (1) Das Leben im Vollzug soll den allgemeinen Lebensverhältnissen soweit als möglich angeglichen werden. (2) Schädlichen Folgen des Freiheitsentzuges ist entgegenzuwirken. (3) Der Vollzug ist darauf auszurichten, daß er dem Gefangenen hilft, sich in das Leben in Freiheit einzugliedern.

¹¹ See Joan Petersilia. **When Prisoners Come Home.** New York:Oxford, 2003.

- 1) หลัก “ความยินยอมและความร่วมมือในการบังคับโทษ”
 - 2) หลัก “วาจา” กล่าวคือ ในการสื่อสารกันด้วยวาจาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจในระหว่างเจ้าพนักงานกับผู้ต้องโทษถึงสถานะและสภาพการณ์ สิทธิหน้าที่ตลอดทั้งบทบาทและภารกิจต่างๆ ที่ต้องกระทำในระหว่างการบังคับโทษจำคุก
 - 3) หลัก “เปิดเผย” กล่าวคือ การดำเนินการบังคับโทษผู้ต้องขังต้องกระทำโดยเปิดเผยซึ่งเป็นหลักที่สืบเนื่องมาจากหลักนิติรัฐอันเป็นการแสดง “ความเป็นประชาธิปไตย” และเป็นคุณลักษณะของการบังคับโทษจำคุกที่ดี
 - 4) หลัก “ฐานข้อมูลส่วนบุคคล” กล่าวคือ การบังคับโทษจำคุกที่กระทำกับผู้ต้องโทษ จะต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของผู้ต้องโทษและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถที่จะดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคมอันเป็นการคุ้มครองสังคมอย่างยั่งยืน การบังคับโทษจำคุกจึงต้องหลีกเลี่ยงผลเสียหลายในการบังคับโทษจำคุก กล่าวคือ ต้องไม่ทำลายบุคลิกภาพของคนปกติหรือคุณลักษณะประจำตัวของคนคนนั้นและต้องสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ หลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษต้องทำให้มีความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำให้มากที่สุดเพราะนักโทษทุกคนมีโอกาสกลับเข้าสู่สังคม ผู้ที่ถูกบังคับโทษจำคุกจะต้องได้รับความคุ้มครองหรือมีหลักประกันการบังคับโทษจากกฎหมายในการบังคับโทษจำคุกตามกฎหมายจึงยกระดับผู้ต้องโทษจำคุกเป็น “ประธานของการบังคับโทษ”¹²
- การปฏิบัติต่อนักโทษในสมัยโบราณเป็นการกระทำอันรุนแรงเนื่องจากเน้นวัตถุประสงค์ในทางแก้แค้นซึ่งปฏิบัติต่อนักโทษลักษณะที่โหดร้าย ทารุณ ขาดศีลธรรมและมนุษยธรรม ทั้งยังอาจถูกจองจำด้วยเครื่องพันธนาการอยู่ตลอดเวลาเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในฐานะที่เป็น “กรรม” ของการบังคับโทษ กฎหมายบังคับโทษจำคุกที่ดีต้องมีความเป็นเสรีนิยม มีความเป็นประชาธิปไตยและต้องกระทำเพื่อสังคม กล่าวคือ ต้องยกระดับผู้ต้องโทษให้เป็นประธานของการบังคับโทษมีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานผู้ต้องโทษ ประกอบกับเนื้อหาของกฎหมายและการดำเนินการบังคับโทษจะต้องไม่นำไปสู่การทำลายลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลหรือวัฒนธรรมเดิมในการดำรงชีวิตตามหลักที่ว่า “ภายในเรือนจำกับภายนอกเรือนจำต้องไม่แตกต่างกันมาก” ต้องทำให้เกิดความแตกต่างกันให้น้อยที่สุดและกฎหมายต้องไม่กำหนดให้กระบวนการบังคับโทษไปทำลายความเป็นมนุษย์หรือลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น การทรมานด้วยวิธีการทารุณ โหดร้ายทางร่างกายและจิตใจ การกระทำทางกายหรือด้วยวาจาอันเป็นการลดฐานะ

¹² ธาณี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม, มิถุนายน 2555, กรุงเทพฯ: วิทยุชน, น. 43-46.

ของบุคคล¹³ ปัญหาที่สำคัญในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยเรือนจำโดยการลงโทษขังเดี่ยว ขังห้องมืดและการเขียนตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 35 (6) (7) และ(8) และการลงโทษตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มาตรา 66 (6) โดยการลงโทษขังเดี่ยวไม่เกินหนึ่งเดือน การลงโทษดังกล่าวเป็นการลงโทษที่กระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขังถือเป็นการลงโทษที่รุนแรงเนื่องจากโดยวิธีการลงโทษ ห้องขังที่ใช้ลงโทษซึ่งไม่ได้มาตรฐานและไม่ถูกสุขลักษณะอาจส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังทั้งทางร่างกายและจิตใจ บุคลิกภาพของผู้ต้องขัง

เห็นได้ว่าการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืด และการเขียนตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 35 (6) (7) และ (8) ประกอบกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 58 และตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มาตรา 66 (6) โดยการลงโทษขังเดี่ยวไม่เกินหนึ่งเดือนแก่ผู้ต้องขังยังไม่ได้รับการรับรอง คຸ້ມครอง ในเรื่องสิทธิทางด้านสุขภาพร่างกายส่งผลให้ผู้ต้องขังถูกปฏิบัติโดยไม่คำนึงถึงเรื่องสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ ได้รับผลกระทบจากการลงโทษดังกล่าวและการลงโทษทางวินัยโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืดและการเขียน ถือเป็นการลงโทษด้วยวิธีการอันทารุณ โหดร้าย เป็นการกระทำทรมาน ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ขัดต่อมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นการละเมิดสิทธิ

2. แนวความคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถาน

ในการบังคับโทษจำคุกได้มีมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและในลงโทษดังกล่าวมีลักษณะของการลงโทษที่กระทำต่ออวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายด้วยวิธีการอันทารุณ โหดร้าย อันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องขัง ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยวิธีการดังกล่าว เป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในฐานะที่เป็น “กรรม” ของการบังคับโทษ โดยการใช้วิธีการลงโทษต่างๆ มากมาย อาทิเช่น การลงโทษโดยการตี เขียน ทวน การตัดอวัยวะบางส่วนของร่างกาย เช่น ปาก หู คิ้ว ตัดตีน สิ้นมือ ตัดนิ้วมือ ปอกเล็บ¹⁴ รวมถึงเมื่อผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยของทางเรือนจำซึ่งในสมัยโบราณเรียกว่า “การลงอาญาในคุก” การลงโทษดังกล่าวต่างก็กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องขัง ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ กล่าวคือ เพื่อให้มีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการทำความผิด

¹³ ธาณี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการลงโทษจำคุก, 2555, พิมพ์ครั้งที่ 2:มิถุนายน, กรุงเทพฯ:วิญญูชน, น. 14.

¹⁴ ประวัติการราชทัณฑ์ 200 ปี, กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี, พิมพ์ที่โรงพิมพ์ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม, น. 211.

และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม¹⁵ ดังนั้น เมื่อการราชทัณฑ์ของประเทศไทยมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและถึงสมัยปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของประเทศตามลำดับ การปฏิบัติต่อนักโทษได้พัฒนาไปสู่แนวทางที่มีเหตุผลยิ่งขึ้น ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่ชนชาวไทยควรได้รับการคุ้มครอง¹⁶ ให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มีความสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักมาตรฐานสากล เช่น การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดแมนเดลา) ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทป) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกับสิทธิของผู้ต้องขัง

ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงการไม่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยวิธีการอันทารุณ โหดร้าย ทรมานเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในฐานะที่เป็น “ประชาชน” ในการบังคับโทษ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนต่างๆ ที่ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยรัฐธรรมนูญมีหลักการพื้นฐาน คือหลักนิติธรรม กล่าวคือ ใช้กฎหมายเป็นหลักสำคัญในการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจรัฐ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน¹⁷ ภาครัฐจะเข้าไปดำเนินการใดๆ ที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประกอบกับหลักในการใช้อำนาจของพนักงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องใช้อำนาจรัฐภายในเขตอำนาจ การใช้อำนาจรัฐกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องมีกฎหมายรับรองให้อำนาจไว้เพื่อคุ้มครองบุคคลผู้ถูกกระทบกระเทือนจากการใช้อำนาจรัฐหากมีข้อยกเว้นต้องบัญญัติไว้โดยชัดเจนและหลักความละมุนละม่อมและหลักพอสมควรแก่เหตุ¹⁸ ในปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ขึ้นให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 19 พฤษภาคม 2560 เพื่อปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมหรือยกเลิก เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม กฎหมาย นานาอารยประเทศและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ

¹⁵ ธานี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ:วิญญูชน, น. 39.

¹⁶ สุริยา ปานแป้น, อนุวัฒน์ บุญนันท์, คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 7 ฉบับปรับปรุงใหม่:กันยายน, 2557, น.18.

¹⁷ ธานี วรภัทร์, กฎหมายบังคับโทษ เล่มเดิม, น. 73.

¹⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 86,87 และคู คณิต ฅ นคร, เรื่องเดียวกัน

3. หลักเกณฑ์การใช้มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถาน

สำหรับการใช้มาตรการทางวินัยลงโทษผู้ต้องขังในต่างประเทศ กล่าวคือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศอังกฤษ

3.1 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ ตามพระราชบัญญัติเรือนจำของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1967 โดยได้กำหนดเงื่อนไข วิธีการพิจารณาโทษทางวินัย ขั้นตอน วิธีการดำเนินการ อำนาจในการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังไว้อย่างชัดเจน และในการลงโทษนั้นสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีคำนึงถึงผลเสียของการลงโทษระยะสั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ได้บัญญัติว่า โทษจำคุกนั้นต้องจำคุกอย่างน้อยหนึ่งเดือน¹⁹ เพราะโทษจำคุกเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพที่สุดที่จะทำให้ผู้ต้องโทษกับตนเป็นคนดีตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ ดังนั้นการระวางโทษขั้นต่ำน้อยมากจึงไม่สอดคล้องกับหลักทัณฑวิทยา เพราะไม่สามารถใช้หลักการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁰ โดยมีหลักเกณฑ์วิธีการบังคับโทษคือ หลักความยินยอมและความร่วมมือในการบังคับโทษ กล่าวคือ ความยินยอมและความร่วมมือเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขผู้ต้องโทษและบรรลุซึ่งจุดหมายของการบังคับโทษ (StvollzG.§ 2(1).) และหลักกวางจา กล่าวคือ มีการสื่อสารกันด้วยวาจาเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าพนักงานกับผู้ต้องโทษถึงสถานะและสภาพการณ์ สิทธิ หน้าที่ตลอดทั้งบทบาทและภารกิจต่างๆ ที่ต้องกระทำในระหว่างการบังคับโทษจำคุก²¹ ตามพระราชบัญญัติเรือนจำของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1967 ได้ให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษจำคุก ในเรื่องที่พักอาศัย สุขอนามัย เสื้อผ้า อาหารแต่ผู้ต้องโทษ ตามรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี²² ได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของ โดยให้ความสำคัญในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคแก่ประชาชน (Germany Constitution.) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพของผู้ต้องขังและในการใช้มาตรการบังคับโทษทางวินัยผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยเรือนจำตามพระราชบัญญัติเรือนจำ ค.ศ. 1967 มีการลงโทษในลักษณะที่ไม่กระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้ต้องขัง โดยการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และในการลงโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติเรือนจำไม่มีลักษณะการลงโทษที่เป็นการ

¹⁹ ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 38.

²⁰ หุคต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, น. 178.

²¹ ธาณี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, 2555, พิมพ์ครั้งที่ 2:มิถุนายน, กรุงเทพฯ:วิญญูชน, น.

²² Germany Constitution.)

ทารุณ โทคร้าย และเป็นการทรมานแก่ผู้ต้องขังอันถือเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องขังซึ่งสอดคล้องกับหลักมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษ

ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้กำหนดแนวทางปฏิบัติและสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ โดยกำหนดรายละเอียด และขั้นตอนในการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังเอาไว้อย่างละเอียดและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขังเอาไว้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษทางวินัยซึ่งถือเป็นการลงโทษที่ร้ายแรงและกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขัง

จากการศึกษาพบว่า การลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำไม่มีการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขัง โดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืดและการเขียนในปัจจุบัน แต่ปรากฏว่ามีการใช้มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยอย่างอื่นแทน

3.2 ประเทศอังกฤษ

ในอดีตประเทศอังกฤษได้มีการใช้วิธีการลงโทษผู้ต้องขังหรือนักโทษด้วยวิธีการอันทารุณโหดร้ายด้วยวิธีการทรมาน ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น การนั่งเก้าอี้ทรมาน²³ ชื่อ คา²⁴ ในการบังคับโทษจำคุกในประเทศอังกฤษและเวลส์ ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดกฎเกณฑ์และกรอบแนวทางต่างๆ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ. 1952²⁵ (The Prison Act of 1952.) และตามระเบียบข้อบังคับของทางเรือนจำ²⁶ (The Prison Rules of 1964.) โดยมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของงานราชทัณฑ์เป้าหมายเพื่ออบรมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อยังให้เกิดการกระตุ้นและสนับสนุนผู้ต้องขังเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีและมีประโยชน์ต่อไป กล่าวคือ เป้าหมายแรกเปลี่ยนทัศนคติของผู้กระทำความผิดปรับปรุงตัว แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เหมือนกับคนทั่วไป เป้าหมายที่สอง วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรวมทั้งการเบี่ยงเบนโทษจำคุกและนำสิทธิต่างๆ ในเรื่องของมนุษยธรรม เมตตา กรุณา อย่างมีขอบเขตมาใช้ เป้าหมายที่สาม ภารกิจที่รองรับการดำเนินการตามพิพากษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรวมถึงมาตรการป้องกันการหลบหนีจากเรือนจำ²⁷

ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังต่างๆ อำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำ วิธีการดำเนินการ ขั้นตอน วิธีปฏิบัติรวมถึงการใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษทางวินัย

²³ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทฤษฎีอาชญาวิทยา, พิมพ์ที่บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, 2523, น. 7.

²⁴ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทฤษฎีอาชญาวิทยา, พิมพ์ที่บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, 2523, น. 9-10.

²⁵ The Prison Act of 1952.

²⁶ The Prison Rules of 1964.

²⁷ ธาณี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, 2555, พิมพ์ครั้งที่ 2: มิถุนายน, กรุงเทพฯ: วิทยุชุมชน, น. 188-189.

ผู้ต้องขังที่ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ. 1952 (The Prison Act of 1952.) ประกอบระเบียบวินัยของเรือนจำ (The Prison Rules of 1964.) โดยได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนระเบียบวินัยของทางเรือนจำ และหลักการพิจารณาโทษทางวินัยไว้อย่างชัดเจน

จะเห็นได้ว่าในการใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังของประเทศอังกฤษตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ. 1952 ไม่พบว่ามีการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืด และการเฆี่ยน ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ของประเทศไทย

ดังนั้นถือได้ว่าพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ. 1952 ประกอบระเบียบวินัยเรือนจำ ค.ศ. 1964 สอดคล้องกับหลักมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง การปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและการไม่ปฏิบัติด้วยวิธีการอันทารุณ โหดร้ายและเป็น การทรมาน คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

4 บทสรุปและเสนอแนะ

กล่าวได้ว่าประเทศไทยได้มีการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ยกเลิก กฎหมายราชทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและอื่นๆ ตามยุคสมัย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางเรือนจำที่ใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินการต่างๆ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 เป็นไปตามแนวทางหรือมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สอดคล้องกับหลักมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เช่น การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดแมนเดลา) และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ) หลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ และแนวทางในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังเป็นไปตามนานาอารยประเทศ โดยเห็นได้จากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ประกอบกฎกระทรวงมหาดไทย ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ยกเลิก รวมทั้งมีการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ใช้ในการคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายในเรือนจำ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และในการบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ได้คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการไม่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยวิธีการทารุณ โหดร้าย กระทำการทรมาน ไร้มนุษยธรรมอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องขัง แต่หากพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ประกอบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แล้วจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 4 บัญญัติให้ความคุ้มครองเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคที่บรรดาประชาชนชาวไทยควรได้รับการคุ้มครองดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ อันเป็นหลักในการปฏิบัติเพราะถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดที่จะละเมิดมิได้ แต่พบว่าตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 35 (7) บัญญัติให้ลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังโดยการลงโทษขังห้องมืด ไม่มีเครื่องหลับนอน ซึ่งการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังดังกล่าวเป็นการลงโทษที่กระทำต่อร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขัง ถือเป็น การลงโทษ โดยวิธีการอันทารุณ โหดร้าย เป็นการกระทำทรมานต่อผู้ต้องขังและถือเป็นการลงโทษ ผู้ต้องขังเกินกว่าคำพิพากษาที่ผู้ต้องขังได้รับ การลงโทษผู้ต้องขังดังกล่าวเป็นการลงโทษที่ขัดต่อ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ขัดต่อหลักมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามข้อกำหนด มาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดแมนเดลา) และข้อกำหนด สหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิด หญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ) ขัดต่อหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ และ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในการลงโทษทางวินัยของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและ ประเทศอังกฤษพบว่าในการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังของทั้งสองประเทศไม่พบการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขัง โดยการขังห้องมืด

ดังนั้นจากสภาพปัญหามาตรการทางกฎหมายที่ใช้ลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 35 (6) (7) และ (8) ประกอบกฎกระทรวงมหาดไทยออก ตามความมาตรา 58 โดยการลงโทษขังเดี่ยว ขังห้องมืด และการเขียน และตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มาตรา 66 (6) โดยการลงโทษขังเดี่ยว พบว่า

1. ในการแจ้งข้อกล่าวหากรณีผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถาน ตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ประกอบกฎกระทรวงออกตามความมาตรา 58 พระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ประกอบกฎกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งระเบียบปฏิบัติไม่ได้กำหนดให้มีการ แจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังไม่ทราบว่าตนเอง กระทำผิดวินัยอย่างไรและไม่สามารถแก้ข้อ กล่าวหาได้และไม่ทราบถึงกระบวนการขั้นตอนต่างๆ ที่ถูกต้องและได้รับความกดดันต่างๆ มากมาย

2. อำนาจในการลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถาน ตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 และตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ผู้ที่ เกี่ยวข้องในการออกคำสั่งลงโทษตามกฎกระทรวงเป็นอำนาจของพัศดี สารวัตรเรือนจำและผู้บัญชาการ เรือนจำมีอำนาจในการลงโทษ ในกรณีที่ผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยได้กระทำต่อผู้บัญชาการเรือนจำโดยตรง อำนาจในการสั่งลงโทษผู้บัญชาการมีอำนาจในการสั่งลงโทษผู้ต้องขังได้โดยที่ไม่ได้ต้องมีการรายงานหรือ มีการตรวจสอบ ดังนั้นอาจทำให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในอำนาจในการสั่งลงโทษผู้ต้องขังได้

3. การมีบุคลากรทางการแพทย์เข้ามาเกี่ยวข้องในการลงโทษทางวินัยโดยการขังห้องมืด ตามกฎกระทรวงมหาดไทยกำหนดให้อยู่ในความดูแลของแพทย์ในการตรวจสภาพห้องมืดที่ผู้ต้องขังต้องเข้าไปอยู่ในเวลาที่ถูกลงโทษทางวินัย แต่ไม่ได้กำหนดโดยตรงในการที่ให้แพทย์ได้ทำการตรวจสุขภาพร่างกายของผู้ต้องขังก่อนที่จะเข้าไป ซึ่งจากสภาพห้องมืดที่มีสภาพภายในห้องไม่ถูกสุขอนามัยอาจทำให้ผู้ต้องขังเกิดการเจ็บป่วยหรือติดเชื้อโรคหรือเวลาที่ผู้ต้องขังออกมาจากห้องมืดแล้วไม่ได้กำหนดให้มีบุคลากรทางการแพทย์ตรวจสุขภาพผู้ต้องขัง เพราะเมื่อผู้ต้องขังออกมาจากห้องมืดแล้วอาจส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายหรือสภาพจิตใจของผู้ต้องขังหรือบางกรณีอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ และในการลงโทษขังเดี่ยวไม่ได้กำหนดให้แพทย์ตรวจสุขภาพร่างกายของผู้ต้องขังก่อนที่จะถูกลงโทษขังเดี่ยว ซึ่งถ้ามีการตรวจสุขภาพร่างกายของผู้ต้องขังแล้วพบว่าผิดปกติอาจจะไม่ต้องถูกลงโทษขังเดี่ยวและอาจส่งตัวไปทำการรักษาต่อไป

4. ในการออกคำสั่งลงโทษต่อผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยเรือนจำเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจในการออกคำสั่งตามกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับของทางเรือนจำ/ทัณฑสถาน ดังนั้นจึงต้องมีพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสแก้ข้อกล่าวหา แสดงพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงต่างๆ ต่อเจ้าพนักงานเรือนจำเพื่อให้ตัวผู้ต้องขังพ้นจากข้อกล่าวหาและไม่ต้องถูกลงโทษทางวินัย

5. ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน มีผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดและผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน กระทำผิดวินัยและต้องถูกลงโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ประกอบกฎกระทรวงมหาดไทย และตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ประกอบกฎกระทรวงนั้น ในกรณีดังกล่าวไม่ได้กำหนดแยกประเภทผู้ต้องขังไว้อย่างชัดเจนว่าผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษทางวินัยเป็นผู้ต้องขังประเภทใดเพราะในการลงโทษทางวินัยโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืด ถือเป็น การลงโทษที่กระทำต่อร่างกายและจิตใจผู้ต้องขัง เป็นการลงโทษที่ร้ายแรงและผู้ต้องขังอาจต้องได้รับผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของผู้ต้องขังอาจทำให้สูญเสียบุคลิกภาพต่อผู้ต้องขังได้

6. ในการใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืดและการเขียน ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 เป็นการ ใช้มาตรการลงโทษที่กระทำต่อร่างกายและจิตใจ ในการลงโทษดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ขัดต่อหลักมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนและกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการลงโทษด้วยวิธีการอันทารุณ โหดร้าย ถือเป็น การทรมานต่อผู้ต้องขัง เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขัง ในการใช้มาตรการลงโทษทางวินัยโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืดและการเขียนตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 และตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 มาตรา 66 (6) การลงโทษโดยการขังเดี่ยว ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ต้องขังและขัดกับวัตถุประสงค์ในการบังคับโทษ

ซึ่งการบังคับโทษจำคุกเพื่อปรับเปลี่ยนนิสัยและพฤติกรรมของผู้ต้องขังซึ่งต้องอาศัยหลักความยินยอมของผู้ต้องขังเพื่อเข้าสู่กระบวนการในการบังคับโทษและเพื่อมิให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกและการลงโทษดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของผู้ต้องขังและอาจส่งผลเสียหายต่อตัวผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษออกมา ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการยกเลิกการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังโดยการลงโทษขังเดี่ยว ขังห้องมืด และการเขียน ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ประกอบกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและเสนอให้มีการยกเลิกการลงโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ที่จะมผลบังคับใช้ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2560 ภายภาคหน้านี้เพราะการลงโทษทางวินัยโดยการขังเดี่ยว เป็นการลงโทษที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของผู้ต้องขังและอาจทำให้ถึงขั้นเสียชีวิตได้ การลงโทษทางวินัยโดยการขังเดี่ยวเป็นการลงโทษที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ขัดต่อหลักมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนและขัดกับวัตถุประสงค์ในการบังคับโทษและการลงโทษดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้ต้องขังและเสนอให้มีการใช้มาตรการลงโทษทางวินัยอย่างอื่นแทน เช่น

1. ยกเว้นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังอื่นเป็นระยะไม่เกิน 21 วัน
2. โดยการให้มีการจัดให้มีที่พักแยกออกไปต่างหากในระหว่างที่มีกิจกรรมจากการทำงานเป็นเวลาสูงสุด 4 สัปดาห์
3. การพักถอนจากงานที่ได้รับมอบหมายหรือการจ้างงานเป็นเวลาสูงสุด 4 สัปดาห์
4. กักขังสูงสุดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 14 วัน ...
5. การดำเนินการจับกุม โดยมีระยะเวลาสูงสุด 4 สัปดาห์

บรรณานุกรม

คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 ปรับปรุงใหม่และแก้ไขเพิ่มเติม, กรุงเทพฯ:

วิญญูชน, 2555.

ธานี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม, มิถุนายน 2555, กรุงเทพฯ:

วิญญูชน.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน

ประวัติการราชทัณฑ์ 200 ปี, กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสมโภชกรุง

รัตนโกสินทร์ 200 ปี, พิมพ์ที่โรงพิมพ์ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม.

ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทฤษฎีอาญา, พิมพ์ที่บริษัท บพิชการพิมพ์ จำกัด, 2523.

สุริยา ปานแป้น, อนุวัฒน์ บุญนันท์, คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 7 ฉบับปรับปรุงใหม่:
กันยายน, 2557.

หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1.

Germany Constitution.

see Joan Petersilia. **When Prisoners Come Home**. New York:Oxford, 2003.

Strafvollzugsgesetz. 1967.

The Prison Act of 1952.

The Prison Rules of 1964.

vgl. Claus Roxin, Strafverfahrensrecht, 24 . Auflage, Müncheh 1995, S. 75.